

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

TURIZEM V OBČINI ŠTORE IN MOŽNOSTI ZA NJEGOV RAZVOJ
RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORJI

Jan Korenjak

Pia Popovič

Blažka Žnidar

MENTORICA

Tonja Vrbovšek

Celje, marec 2017

TURIZEM V OBČINI ŠTORE IN MOŽNOSTI ZA NJEGOV RAZVOJ
RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji:

Jan KORENJAK, 9. b

Pia POPOVIČ, 9. a

Blažka ŽNIDAR, 9. b

Mentorica:

Tonja VRBOVŠEK

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2017

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so na kakršni koli način pripomogli, da smo lahko izdelali to raziskovalno nalogo.

KAZALO

1 UVOD	1
1.1 Raziskovalni problem	1
1.2 Hipoteze	1
1.3 Izbor in predstavitev raziskovalnih metod	1
2 OSREDNJI DEL RAZISKOVALNE NALOGE	3
2.1 Predstavitev občine Štore	3
2.2 Turistično društvo Štore	4
2.2.1 Pot 23 000 korakov	4
2.2.2 Almini dnevi	4
2.2.3 Prireditve v organizaciji Turističnega društva Štore	5
2.3 Turistična ponudba v kraju Štore in bližnji okolici	5
2.3.1 Turistične poti skozi Štore	5
2.3.2 Kozolec toplar	5
2.3.3 Spominska tabla padlim v 2. svetovni vojni	5
2.3.4 Spomenik XIV. divizije na Opoki	5
2.3.5 Lokomotiva Štefka	6
2.3.6 Gostilniška ponudba	6
2.4 Turistična ponudba v Kompolah in Prožinski vasi	6
2.4.1 Cerkev sv. Lovrenca v Kompolah	6
2.4.2 Cerkev sv. Janeza Krstnika in grad Prežin	6
2.4.3 Vinska trta	7
2.4.4 Kmetija Pri starem mlinu	7
2.5 Turistična ponudba Svetine z okoliškimi zaselki	7
2.5.1 Cerkev Marije Snežne na Svetini	7
2.5.2 Cerkev sv. Križa na Svetini	8
2.5.3 Kapela sv. Florjana v Svetlem Dolu	8
2.5.4 Almin grob na Svetini	8
2.5.5 Dom na Svetini	8
2.5.6 Spomenik padlim borcem med NOB	9
2.5.7 Barbarina pot	9
2.6 Predstavitev in utemeljitev rezultatov	9
2.7 Upoštevanje spoznanj, do katerih so prišli že drugi raziskovalci	10
2.7.1 Zgodovina kraja Štore	10
2.7.1.1 Lokomotiva Štefka	12

2.7.2 Rudnik (Bergbau).....	12
2.7.3 Sveti Lovrenc v Kompolah	12
2.7.4 Cerkev sv. Janeza Krstnika	12
2.7.5 Grad Prižin	13
2.7.6 Kapela sv. Florjana v Svetlem Dolu	13
2.7.7 Glažuta v Svetlem Dolu	14
2.7.8 Cerkev sv. Križa na Svetini.....	14
2.7.9 Cerkev Marije Snežne na Svetini.....	15
2.7.9.1 Legende, povezane s Svetino	16
2.7.10 Dom na Svetini	17
2.7.11 Anzekov pohod	18
2.7.12 Znane osebe, povezane z občino Štore	18
2.7.12.1 Vrhovski Anzek – ljudski godec	18
2.7.12.2 Miha Vizjak – znan sadjar.....	19
2.7.12.3 Stanko Pirnat – pevovodja in skladatelj	19
2.7.12.4 Ciril Pregelj – vsestranski glasbenik in pesnik.....	20
2.7.12.5 Vladimir Pavšič oz. Matej Bor – pesnik	20
2.7.13 Lovski dom Bojansko – Vrnučev dom	20
2.7.14 Kolesarstvo – Pot Alme Karlin	21
2.7.15 Poti po Štorah.....	21
2.7.16 Kozolec toplar	21
2.7.17 Barbarin pohod.....	21
2.7.18 Železarski muzej Štore.....	22
2.7.19 Turistične kmetije v občini Štore	22
2.7.20 Društva	22
2.7.20.1 Turistično društvo Štore	23
2.7.20.2 Pihalna godba na Svetini	23
2.7.20.3 Pihalni orkester štorovskih železarjev	23
2.7.21 Obrtništvo	24
2.7.21.1 Lončarstvo Buser.....	24
2.7.21.2 Oglarstvo pri Jelencu.....	24
2.7.21.3 Pletenje vencev	25
3 ZAKLJUČEK.....	26
4 VIRI IN LITERATURA	28
5 PRILOGE.....	30

POVZETEK

V raziskovalni nalogi *Turizem v občini Štore in možnosti za njegov razvoj* smo raziskovali naravne in kulturne znamenitosti v občini Štore, saj jih pred raziskavo nismo poznali. V raziskovalni nalogi nas je zanimalo, na katerih področjih v občini so še neizkoriščene možnosti za razvoj turizma in kakšne so prednosti in slabosti sedanje turistične ponudbe in kaj so še neizkoriščene možnosti za njegov razvoj. Ugotovili smo, da je v občini še velik neizkoriščen kapital v kulturnih znamenitostih in naravi in podali svoje predloge za nadaljnji razvoj.

Končni izdelek raziskovalne naloge je avtorska spletna stran, dostopna na <http://turizem-store.splet.arnes.si/>, ki obiskovalcu omogoča celosten pregled turistične ponudbe v občini Štore

Ključne besede: turizem, znamenitosti, Štore, razvoj, spletna stran.

1 UVOD

V okviru Evropske vasi se vsako leto na šoli seznanjamo z različnimi evropskimi državami, spoznavamo z njihovimi naravnimi in kulturnimi znamenitostmi ter obenem raziskujemo njihove turistične možnosti. Večkrat smo se vprašali, kakšne turistične možnosti ponuja naša občina in spoznali smo, da jih slabo poznamo. Odločili smo se, da proučimo turistično ponudbo v naši občini, njene pomanjkljivosti in možnosti razvoja.

1.1 Raziskovalni problem

- Kakšna je sedanja turistična ponudba v občini Štore?
- Katere so prednosti in pomanjkljivosti sedanje ponudbe?
- Kaj so še neizkoriščene možnosti za razvoj turizma v občini?

1.2 Hipoteze

Določili smo naslednje hipoteze.

Hipoteza 1: Občina Štore ima največ turistične ponudbe v zaledju občine na območju Svetine.

Hipoteza 2: V občini so še neizkoriščene možnosti za razvoj turizma.

Hipoteza 3: V občini ne bomo odkrili pomanjkljivosti, ki škodijo turističnemu razvoju.

1.3 Izbor in predstavitev raziskovalnih metod

Na predlog mentorice smo se odločili za študijo primera in kvalitativni pristop.

Za študijo primera smo se odločili zato, ker smo raziskovali v določenem časovnem okviru (od oktobra 2016 do marca 2017) in na majhnem in obvladljivem območju (občina Štore).

Za kvalitativno raziskavo smo se odločili zato, ker smo predvidevali, da ne bomo dobili nobenih uporabnih številčnih podatkov, ampak podatke gradiv in intervjujev.

V okviru študije primera smo:

- oblikovali problem,
- določili hipoteze,
- zbirali etnografsko gradivo na terenu (fotografirali smo izbrane objekte, naravne značilnosti in opravili pogovore z izbranimi posamezniki),

- poiskali in proučili smo dosegljive pisne vire (cerkvene kronike, turistične letake, knjige in spletne strani),
- primerjali in analizirali smo gradiva in vire.

2 OSREDNJI DEL RAZISKOVALNE NALOGE

2.1 Predstavitev občine Štore

Iz občinske spletne strani smo ugotovili, da se občina Štore, ki je nastala leta 1995, razprostira se na 28,1 km² na vzhodnem robu celjske kotline in je dom približno 4200 prebivalcem. Poleg kraja Štore je občina razdeljena na več zaselkov in sicer: Svetina, Javornik, Kanjuce, Svetli Dol, Šentjanž nad Štorami, Kompole, Pečovje, Prožinska vas, Laška vas pri Štorah, Draga in Ogorevc. Občina na jugu meji na občino Laško, na vzhodu na občino Šentjur na zahodu in severu pa na mestno občino Celje. Občina ima samo eno krajevno skupnost in sicer KS Svetina. Večina prebivalcev se na delo vozi v Štore ali v druge občine, nekateri pa se ukvarjajo s kmetijstvom (poljedelstvom, živinorejo, vinogradništvom, sadjarstvom) in z obrtjo.

Občina Štore ima svojo zastavo z grbom, na katerem je rimska šest (VI.), kar simbolizira poseljenost kraja že v šestem stoletju, in prekrižani kladivi, ki sta simbol rudarstva in železarstva. Občinski praznik je 1. junija v spomin na dan iz leta 1836, ko je Ignacij Novak kupil pravice za odprtje rudnika Laška vas – Pečovje. Občina ob prazniku zaslužnim za razvoj in ugled občine podeli občinska priznanja.

Občina je razdeljena na kraj Štore in 11 zaselkov. Štore so srednje velik kraj industrijskega nastanka. Ležijo med Celjem in Šentjurjem ob reki Voglajni in »Južni« železnici, skozi kraj pa teče glavna cesta med Celjem in Šentjurjem. Kraj ima okoli 1900 prebivalcev. Kraj Štore je razdeljen na Spodnje Štore in Lipo. Spodnje Štore so starejše in v njih (poleg stanovanjskih poslopij) najdemo več industrijskih in gostinskih obratov (glavni med njimi so Štore Steel, ITRO, Valji, Bosio, Etiks, Eho, Storkom, Prehrana Tuli, Simetric). V Spodnjih Štorah najdemo tudi sedež Občine Štore, Gasilski dom Štore in Kulturni dom Štore, nasproti katerega je železniška postaja. Na Lipi, ki velja za stanovanjski del Štor, najdemo več javnih zavodov, med katere spadajo Osnovna šola Štore, ki jo na tem mestu obiskujejo učenci že od leta 1967, ko se je šola preselila iz Spodnjih Štor na Lipo, Zdravstvena postaja Štore in vrtec. Poleg tega je na Lipi še dom za starejše občane Lipa, Mercator, športno društvo Kovinar, športni stadion, pošta in več stolpnic in stanovanjskih objektov.

S sedanjim županom, gospodom Miranom Jurkoškom, smo opravili intervju, ki je v prilogi naše raziskovalne naloge.

2.2 Turistično društvo Štore

Po prve informacije o naših raziskovalnih vprašanjih smo se obrnili na Turistično društvo Štore in jih prosili za prve napotke. Gospa Mojca Korošec nam je predstavila naloge turističnega društva in prireditve, ki so v njihovi organizaciji. Z njo smo opravili tudi intervju, ki je v prilogi naše raziskovalne naloge.

2.2.1 Pot 23 000 korakov

Približno štiri ure dolga pot poteka okoli Svetine je dobila svoje ime po številu korakov, ki jih pohodnik naredi na tej sprehajalni poti. Turistično društvo Štore, ki je zasnovalo in označilo pot, je na tej etnološko-naravoslovni poti izpostavilo pomembne etnološke in naravne točke (npr. Svetino, grob Alme Karlin, kozolec toplar, Vrbovškovo domačijo, glažuto, glažutarsko kapelo Sv. Florijana, oglarsko hišo, Vrunčev dom, Dom na Svetini). Vsaka izmed označenih desetih točk na poti je podrobneje predstavljena v zgibanki, ki je na voljo na informacijskih točkah ob poti, za večje skupine pa turistično društvo organizira vodeni ogled.

2.2.2 Almini dnevi

Jesenska prireditev je posvečena pisateljici in svetovni popotnici Almi Maksimilijani Karlin, ki je za svoje poslednje bivališče izbrala Svetino. Prireditev, ki poteka na Svetini, je organizirana konec tedna po obletnici rojstnega dne Alme Karlin, navadno okoli 12. oktobra. Poteka že od leta 2001 v organizaciji Turističnega društva Štore in je imela od svojega začetka različne oblike – od šolskih kolonij, potopisnih večerov, kmečkih iger itd.

Udeležili smo se Alminih dnevov na Svetini. V soboto zvečer je v hotelu Dom na Svetini organiziran potopisni večer, kamor povabijo popotnike, ki za obiskovalce pripravijo predavanja. V nedeljo dopoldne pa si lahko gostje ogledajo kmečko tržnica, si ogledajo manj znanje rokodelske spretnosti, preizkušajo jedi in si ogledajo znamenitosti ter sodelujejo v kmečkih igrah. Na ta dan poteka tudi tekmovanje v kuhanju najboljšega golaža, zato so obiskovalci povabljeni k ocenjevanju pripravljene jedi. Tekmovalne ekipe prejmejo plaketu za sodelovanje in vrečko dobrot, zmagovalne tri pa posebne nagrade. Ves skuhan golaž se brezplačno razdeli obiskovalcem.

2.2.3 Prireditve v organizaciji Turističnega društva Štore

Turistično društvo organizira različne prireditve preko koledarskega leta. Največ prireditev je namenjena otrokom in družinam z otroki. Med najbolj obiskane prireditve spadajo Pustovanje, Božičkovanje, Noč čarovnic, Rja fest in potopisna predavanja.

2.3 Turistična ponudba v kraju Štore in bližnji okolici

Svoje raziskovanje na terenu smo nadaljevali v največjem kraju v občini, v Štorah. Začeli smo s fotografiranjem in beleženjem turističnih znamenitosti in ponudbe v kraju (glej avtorsko spletno stran <http://turizem-store.splet.arnes.si/>). Pričeli smo pri turističnih poteh skozi Štore, saj smo jih delno poznali iz različnih šolskih aktivnostih.

2.3.1 Turistične poti skozi Štore

V občini Štore obstaja osmih športno-rekreacijskih poti, ki nosijo skupno ime Po Štorah. Vsaka od osmih poti je različne dolžine in zahtevnosti, zato so primerne za dobro pripravljene rekreativce, sprehajalce, družine, starejše ali najmlajše. Poti Po Štorah so označene s 53 usmerjevalnimi tablami, zemljevidi in klopmi za počitek.

2.3.2 Kozolec toplar

Kozolec stoji ob cesti med Pečovjem in Laško vasjo. V njem se izvaja vaška tržnica, kjer so na voljo različni lokalni pridelki. Kozolec ima tudi prireditveni in razstavni prostor, ki ga domačini uporabljajo za različne priložnosti, ki so namenjene tudi ljudskim šegam in običajem.

2.3.3 Spominska tabla padlim v 2. svetovni vojni

Spominska tabla borcem, padlim med drugo svetovno vojno, je pritrjena pri vhodu v Osnovno šolo Štore, kjer so z imeni in s priimki zapisani padli partizani, rojeni na območju Štor. Ob njem vsako leto konec oktobra osnovnošolci prirejajo komemoracijo in polagajo vence.

2.3.4 Spomenik XIV. divizije na Opoki

Na Opoki pri Štorah stoji spomenik, ki je posvečen XIV. diviziji. Na piramidnem kamnitem spomeniku je spominska tabla, na kateri piše, da je 14. februarja 1944 na tem mestu XIV. udarna divizija izvršila prehod na svojem zmagovitem pohodu po Štajerski. Poleg spominske table je na spomeniku narisana zemljevid z rdeče označenimi mesti, to so označena mesta prečkanja reke Voglajne.

2.3.5 Lokomotiva Štefka

Na vrtu Osnovne šole Štore stoji dotrajana parna lokomotiva, ki jo domačini kličejo Štefka.

2.3.6 Gostilniška ponudba

Med raziskovanjem kraja Štore smo našli različne kavarne, med katerimi nekatere ponujajo prehrano. Kavarne, bari in gostišča, ki smo jih med raziskovanjem po Štorah srečali, so Prehrana Tuli, Pizzarija in kavarna Del Morro, Bar Opoka in Bar Kuglica.

2.4 Turistična ponudba v Kompolah in Prožinski vasi

Z raziskovanjem občine Štore smo nadaljevali v južni smeri proti Svetini in se odpravili proti krajema Kompole in Prožinska vas. Ogledali smo se arhitekturne znamenitosti in označene turistične posebnosti ter jih fotografirali (glej avtorsko spletno stran <http://turizem-store.splet.arnes.si/>).

2.4.1 Cerkev sv. Lovrenca v Kompolah

Cerkev sv. Lovrenca leži sredi kraja Kompole, obdaja pa jo pokopališče z obzidjem. Svetišče, ki je posvečeno svetniku sv. Lovrencu, lahko razdelimo na 3 dele, tj. na predzidni zvonik, na pravokotno ladjo in polkrožno zaključen prezbiterij. Zvonik ima tri zvonove, cerkev pa je poslikana. Ogledali smo si tudi pozlačeni kelih.

2.4.2 Cerkev sv. Janeza Krstnika in grad Prežin

Cerkev leži v kraju Šentjanž nad Štorami na izstopajočem skalovju. Do stavbe na vrhu skale vodi makadamska pot med drevesi. Na grad in cerkev opozarja lesena tabla, na kateri piše, da je zgradba na skali cerkev sv. Janeza Krstnika iz leta 1525 in grad Prežin iz leta 1158. Stavba zvonika je ločena od cerkve. V cerkvi vidimo orgle in freske. Ob vznožju stopnišča, ki vodi do

cerkvene ladje, je v skalo vzdana kapelica z Marijinim kipom. Pred zvonikom najdemo vodnjaku podobno luknjo.

2.4.3 Vinska trta

Pod cerkvijo sv. Lovrenca v Kompolah raste vinska trta. Tabla, ki stoji ob njej, pravi, da gre za potomko najstarejše vinske trte na svetu, ki raste v Mariboru. Oznaka ob trti pravi, da so bile Kompole vinorodno območje že od 12. stoletja, a je bolezen uničila avtohtone vinske vrste. Domačini, zbrani v društvo, so se organizirali in dosegli, da so zasadili staro vinsko trto iz Maribora.

2.4.4 Kmetija Pri starem mlinu

Tik nad Kompolami se nahaja kmetija Pri starem mlinu. Kmetija je obnovljena v starem stilu, zato lahko na vidimo tudi hleve, star obnovljeni kozolec in mlin z vodnim kolesom, v katerem lahko opazujemo mletje žita. Nad kmetijo, ob kateri so polja, se pasejo različne vrste živali (ovce, konji, koze). Kmetija ima svoj sadovnjak s starimi vrstami hrušk, jabolk in nešpelj. V bližini je tudi kamnolom za mlinske kamne in izvir pitne vode. Prenosite lahko v sobah ali pa kar na senu.

2.5 Turistična ponudba Svetine z okoliškimi zaselki

Z raziskovanjem terena smo nadaljevali ob glavni cesti proti Svetini. Ogledovali smo si naravne značilnosti, urejenost podeželja, arhitekturo, pohodniške poti in označene posebnosti. Okolico smo fotografirali in se seznanjali s turistično ponudbo ter možnostmi (glej avtorsko spletno stran: <http://turizem-store.splet.arnes.si/>).

2.5.1 Cerkev Marije Snežne na Svetini

Cerkev Marije Snežne na Svetini je osrednja zgradba v vasici, za katero je na vhodu v vas označeno, da je bila dvakrat razglašena za najlepšo hribovsko vasico v Sloveniji. Ob robu vasi stoji manjša cerkev sv. Križa. Marijina cerkev je neometana, z visokim gotskim zvonikom, ki je krit s kamnom skrilom. Na vrhu zvonika je zlata krogla s križem. Gotska cerkev ima v notranjosti bele stene z rumenimi polstebri, ki jih zaključujejo iz kamna izklesane podobe, na njenem stropu pa so freske. Izmed fresk izstopa Jezusova podoba, ki jo obdaja rožni venec.

Oltar je pozlačen. Glavni kip v oltarju je Marija z Jezusom, poleg oltarja pa je sedeč Marijin kip, ki je oblečen v belo obleko. Nad zakristijo so lesena vratca, ki vodijo v skrito sobico. Na zvonik vodijo stopnice, ki peljejo mimo orgel in zvonov do okna na vrhu cerkve. Opazili smo strelske line, kar potrjuje, da je cerkev služila v obrambne namene v času turških vpadov. Okoli cerkve rastejo stare lipe.

2.5.2 Cerkev sv. Križa na Svetini

Cerkev sv. Križa na Svetini leži jugovzhodno od Marijine cerkve. Manjša siva cerkev je obnovljena in z novo opremo. Na prebeljenih stenah vidimo delno razkrite freske, med katerimi izstopa rimski vojak. Na oltarju visi velik križ s Kristusom, ki vidno trpi. Nasproti oltarja so manjše orgle.

2.5.3 Kapela sv. Florjana v Svetlem Dolu

Večja belo-rumena kapela v Svetlem Dolu stoji ob kmetiji, ki se po domače imenuje »Pri Lipi«. Ob kapeli teče potok. Ob vhodu na desni strani je na steno pritrjena marmornata tabla z latinskim besedilom. Nad vhodom v svetišče je obešen leseni grb. V notranjosti kapele vidimo velike freske svetnika, ki mu je cerkev posvečena (tj. sv. Florjana), in podobe cerkvenih učiteljev. V cerkvi je manjši oltar in dva zvona.

2.5.4 Almin grob na Svetini

Nekaj sto metrom naprej od cerkve Marije Snežne na poti na Veliki vrh je vaško pokopališče, ki je zamejeno s cipresami. V prvi vrsti na levi strani najdemo urejen grob Alme Karlin in Thee Gamelin. Na grobu stoji okrašen črn železni križ z njunimi imeni ter letnicami rojstva in smrti.

2.5.5 Dom na Svetini

Nad Svetino je hrib Romance, na katerem je sezidano sodobno gostišče Dom na Svetini. Dostop je možen z več strani – z avtomobilom ali peš iz vasice. Dom na Svetini ima v pritličju urejeno pivnico, ki obiskovalcem ponuja napitke, ob vikendih pa tudi kosila. V tem prostoru so razstavljene slike iz potovanj in del Alme Karlin, svetovne popotnice, ki je pokopana na vaškem pokopališču. Poleg fotografij so razstavljeni kovčki, Almin naprsni kip, povečane razglednice

in citati iz njenih knjig. Na velikem kaminu je označena letnica 2001. Dom ima še dve nadstropji, ki pa sta odprti le za napovedane družbe.

2.5.6 Spomenik padlim borcem med NOB

Na križišču cest, ki vodita na Dom na Svetino in v samo vas, stoji spomenik padlim borcem v NOB. Spomenik je obdan z drevesi, med katerimi je skrita klop za počitek. Spomenik je označen s tablo, ki razlaga, da so tu pokopani posmrtni ostanki padlih med 1941 in 1945. Na tem mestu poteka edina druga komemoracija v občini pred prvim novembrom, ki se jo udeležijo pripadniki oboroženih sil in Občine.

2.5.7 Barbarina pot

Čez Svetino vodi markirana Barbarina pot, ki jo na posameznih mestih označujejo zelene table z napisom Barbarina pot. Na tablah so predstavljene posamezne zanimivosti in značilnosti kraja in narave.

2.6 Predstavitev in utemeljitev rezultatov

Med terenskim ogledom občine Štore smo ugotovili, da ima občina veliko možnosti za turizem, saj je bogata s spomeniki, cerkvami, z gostinsko ponudbo in razmeroma čisto naravo, skozi katero so označene različne poti.

V kraju Štore smo opazili več zemljevidov z označenimi potmi, ki usmerjajo sprehajalce po kraju, toda videli smo, da posamezne zanimivosti nimajo jasnih označb in pojasnil. Lokomotiva, ki je razstavljena na šolskem vrtu, je v slabem stanju, saj se barva od nje lušči in odpada. O sami lokomotivi nismo našli nobene table, ki bi obiskovalcem dala informacije o lokomotivi in pojasnila, zakaj se le-ta nahaja ob osnovni šoli.

Kozolec toplar večinoma sameva, saj ob njem ni posebnega vsakodnevnega ali vsakotedenskega dogajanja. Zanimiva je njegova lega, saj ni v neposredni bližini naselja oz. na poti do njega. Ob kozolcu smo pogrešali kakšno opozorilno tablo o njem, saj bi lahko turist spregledal zgradbo oz. ji ne namenil posebne pozornosti.

Gostinska ponudba v kraju Štore je premalo označena, saj turist posameznih kavarn in barov ne bi odkril, če ne bi že v naprej vedel, kje se nahajajo. Zmotilo nas je, da je v vasi Svetina zaprt edini gostinski lokal, ki je del stavbe v slabem stanju (npr. uničena ograja, razbite ploščice).

Opazili smo, da imajo turisti v občini Štore težave z nakupom spominkov, saj v celi občini nismo našli možnosti nakupa spominkov.

Med ogledom vseh cerkva v občini Štore smo ugotovili veliko pomanjkljivost, tj. da brez poznanstev v cerkve in kapele ne bi imeli vstopa vanjo oz. možnosti ogleda. Obiskovalec cerkva na Svetini, v Kompolah, Šentjanžu in kapele v Svetlem Dolu opazi, da so v vseh svetiščih zaklenjena vrata brez vsakega obvestila, na koga se lahko obrne za ogled cerkve.

Svetišča v občini so obiskovalcem zanimiva, predvsem cerkev Marije Snežne na Svetini in cerkev sv. Janeza Krstnika. Obe se že na prvi pogled ločita od preostalih cerkva – prva zaradi svoje neometanosti, druga pa zaradi lege in ločenosti ladje od zvonika. Ugotovili smo, da pred Marijino cerkvijo stoji tabla z osnovnimi informacijami (kot del poti 23 000 korakov), a je ta za obiskovalca premalo, podatki pa zgolj nanizani. Obiskovalce pritegne zgodba, zanimivosti in legende, ki pa niso predstavljene. Opazili smo steklene omarice ob cerkvi, v katerih so obledeli in neberljivi listi.

Pred cerkvijo sv. Janeza Krstnika stoji lesena tabla, ki izpisuje letnici nastanka gradu in cerkve, drugih informacij pa obiskovalec ne najde. Pot do gradu Prežin pelje skozi gozd, zato bi bile smiselne table ob njej, ki bi pripovedovale in s slikami prikazovale zgodovino kraja. Kot pomanjkljivost štejemo tudi odsotnost parkirnih mest in nepreglednost ceste, zaradi katere se morebiten turist morda raje pelje dalje, kot da bi počakal in si ogledal svetišče.

2.7 Upoštevanje spoznanj, do katerih so prišli že drugi raziskovalci

Ko smo se vrnilo iz raziskovanja območja, smo se odpravili v knjižnico, saj so se nam med opazovanjem značilnosti občine postavila številna vprašanja o zgodovini kraja, cerkva, gradu Prižin in znanih ljudeh, ki so tu živeli. Raziskovanje smo nadaljevali v knjigah, kjer smo si pomagali s knjižničarskim iskalnim orodjem COBBIS, informacije smo iskali na spletu, na pomoč nam je priskočila mentorica, pomagala nam je tudi knjižničarka, ga. Barbara Štimulak, v veliko pomoč pa so nam bili krajan, ki so nam pripovedovali legende in zanimivosti iz teh krajev.

2.7.1 Zgodovina kraja Štore

Na spletni strani Občine Štore smo odkrili, da prvi dokazi o poseljenosti območja, na katerem je danes občina Štore, segajo že v 6. stoletje. Leta 1909 je na kmetiji Šuhel tamkajšnji kmet v vinogradu odkril okoli 50 skelet, ob njih pa razne drobne predmete (uhane, ostanke ogrlic in nekaj koščkov posode) iz tega časovnega obdobja. Spominu na zgodnje začetke poseljenosti so se občani poklonili leta 1995, ko so novoustanovljeni občini izbrali grb z rimsko številko 6.

Železarna v Štorah je leta 2001 izdala zbornik *Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic*, ki nam je bil v veliko pomoč pri raziskovanju zgodovine kraja, ki je od 19. stoletja neločljivo povezan z železarno. V njej smo odkrili, da so bili v prvi polovici 19. stoletja prebivalci Štor pretežno kmetje, ki se ukvarjajo z živinorejo, s poljedelstvom, sadjarstvom in z vinogradništvom. Tu smo prvič naleteli na ime Mihe Vizjaka, znanega sadjarja iz naših krajev. V zborniku *Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic* smo prebrali, da z letnico 1809 označujemo začetek rudarstva in industrije v Štorah, saj sta takrat češka kovača postavila manjšo kovačijo ob Bojanskem potoku, toda za občino je še pomembnejši datum 1. junij 1836, ko je Ignacij Novak zakupil fevdalne pravice za rudnik premoga v Laški vasi. Danes občina na ta dan praznuje svoj praznik. Osnova za postavitev železarne je bil rudnik na Pečovju, ki je deloval med leti 1845 in 1926, ko so ga zaradi nenehnih poplav morali zapreti, in ugodna prometna lega, saj sta mimo tekli cesta in »Južna železnica« med Celjem in Ljubljano. Leta 1850 je Tirolec Friederich Bruno Andrieu pričel z gradnjo železnice, ki je bila v prihodnjih dveh letih opremljena. V Železarskem muzeju Štore smo si ogledali razstavo, v kateri smo izvedeli, da je sredi 19. stoletja železarna zamenjala lastnika (Andrieuja je izplačal Putzer), hkrati pa se je povečala za dva nova obrata, dozidana ji je bila livarna in kovačnica s parnimi kladivi. V zborniku *Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic* razlagajo, da je leta 1879 začela z delovanjem tovarna šamotne opeke, katere lastnik je bil grof Montecuccoli, le dve leti kasneje pa se je sedež železarne prenesel z Dunaja v Štore, medtem pa so v Železarni Štore pričeli z izdelovanjem litoželeznih valjev. Na spletni strani Občine Štore beremo, da so leta 1891 v Štorah začeli s šolo, ki je bila takrat nemška dvorazrednica, leta 1919 pa je bila ustanovljena slovenska trirazredna šola. Med drugo svetovno vojno je železarna pristala v nemških rokah in služila vojaški industriji, a leta 1945 se je znova vrnila v slovenske roke (*Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic* 2001). Med leti 1976 in 1985 je železarna, ki je v tem obdobju zaposlovala preko 3000 zaposlenih, v sodelovanju s podjetjem Fiat izdelovala traktorje ŠTORE 402 in ŠTORE 404, ki jih še vedno vidimo na kmetijah (*Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic* 2001). Z osamosvojitvijo Slovenije in razpadom Jugoslavije je železarna izgubila velik del trga in se razbila v manjša podjetja, v katerih so odpuščeni delavci znova našli delo (*Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic* 2001).

2.7.1.1 Lokomotiva Štefka

Ozkotirno triosno lokomotivo na paro št. 5 oz. kot jo domačini imenujejo Štefka, je izdelal Floridsdorf za avstro-ogrsko vojaško železnico (*Železarski muzej Štore*). Ima klasičen mokroparni kotel s parnima strojema dvojčnega delovanja in školjkastimi razvodniki. Parna lokomotiva stoji pred Osnovno šolo Štore, ki ji jo je leta 1983 poklonila železarna, ko je leta ukinila vse ozkotirne proge (*Železarski muzej Štore*). Njena dvojčica, jo je 1954 dobila železarna iz premogovnika Senovo, še danes stoji kot spomenik ob tovarniškem kompleksu v Štorah (*Register nepremičnin RS*).

2.7.2 Rudnik (Bergbau)

Poleg v železarni so prebivalci Štor svoj vsakdanji kruh iskali v sedaj zaprtem rudniku, saj so v 19. stoletju na Pečovju in v Laški vasi odkrili zaloge rjavega premoga (*Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic* 2001). Leta 1836 so rudarske posesti dobile prvega lastnika, Ignacija Novaka, ki je dobil ozemlje, ki je obsegalo 7 rogov, ki so jih poimenovali po svetnikih in plemičih (*Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic* 2001). Leta 1950 je vso rudarsko posest kupil Friderik Brunon Andrieu, ki je nato začel izdelovati načrte za železarno. Rudnik je večkrat zalila voda in po takšni nesreči so ga leta 1926 tudi dokončno zaprli (Občina Štore). V naši občini pa je od leta 1950 bil aktiven še en rov, ki je zaposloval 11 ljudi in so ga zaprli leta 1960. Zob časa je močno načel rove in danes je rudnik zaprt za obiskovalce (*Občina Štore*).

2.7.3 Sveti Lovrenc v Kompolah

Cerkev, ki stoji sredi Kompol, je ime dobila po svetniku, sv. Lovrencu, ki je bil rimski mučenec iz leta 258. Kolar v svoji knjigi *Pod varstvom Marije Snežne in svetega Lovrenca* navaja, da lahko iz zapisnika iz leta 1545 izvemo, da je cerkev v drugi polovici 14. stoletja zgradila družina Saiffner. Zvonik ima tri zvonove; najstarejši je iz leta 1767 in je delo najpomembnejšega celjskega zvonarja 18. stol. (Kolar 2003). Vse poslikave sten so delo ljudskega slikarja, ki je živel v drugi polovici 19. stol. Glavni oltar je bil izdelan leta 1868 in je neorenesančnega sloga. Najstarejši kelih in ciborij iz te cerkve pa sta gotske oblike, najverjetneje pa izvirata iz 16. stol. (Kolar 2003).

2.7.4 Cerkev sv. Janeza Krstnika

Kolar v svoji knjigi *Pod varstvom Marije Snežne in svetega Lovrenca* trdi, da cerkev leži v kraju Šentjanž nad Štorami na nadmorski višini 508 metrov. Stavba zvonika je ločena od cerkve. Ima zanimivo zgodovino, ki pa je zaradi pomanjkanja dokumentov nejasna. Ena od teorij (Kolar 2003) pravi, da je po rušitvi grada Prežin tam ostal le grajski stolp, ki je bil pozneje uporabljen kot cerkveni stolp, na istem mestu pa še danes stoji zvonik te cerkve. Zgrajena je bila v prvi četrtini 16. stoletja. Kolar (20303) navaja, da so bile orgle iz 17. stol. prenovljene leta 1889. Od opreme je zelo izstopajoča rokokojska večna luč iz druge polovice 18. stol. Pod cerkvijo je do 2. svetovne vojne stala kapelica z letnico 1662, znana predvsem zaradi arhitekture in fresk. Zvonik, ki je ločen od cerkve, nosi letnico 1794 (Kolar 2003). Ljudsko izročilo (Kolar 2003) pravi, da je v skali pod zvonikom vodnjaku podobna luknja, do katere lahko človek pride le skozi skalno razpoko, ki je težko prehodna.

2.7.5 Grad Prižin

Jakič v leksikonu *Vsi slovenski gradovi* (1999) pravi, da ime gradu izhaja iz rodbinskega imena vitezov Prežinskih (Presingen). Jakič trdi, da ga je dal zgraditi krški škof Roman I. Prvič je grad posredno omenjen v dokumentu iz leta 1158 (Jakič 1999) in imel je tudi svojo kapelo. Jakič v leksikonu *Vsi slovenski gradovi* (1999) razlaga, da je v letih 1325–1326 prišlo do delitve lastništva in posesti in leta 1346 so ga kupili celjski grofi. Grad je propadel sredi 15. stoletja, verjetno so ga podrli sami Celjani (Jakič 1999). Na njegovem mestu je pozidana cerkev svetega Janeza, na nekdanjem mestu grajskega stolpa (Bergfried) stoji cerkveni zvonik. Ohranjen je še del obrambnega zidu pod nekdanjim palacijem (Jakič 1999).

2.7.6 Kapela sv. Florjana v Svetlem Dolu

Stopar v vodiču *Svetina* (1978) pojasnjuje, da ime Glažuta izhaja iz steklarne, ki je nekoč stala na posestvu, kjer so zdaj kmetijski objekti in je nehala obratovati okoli leta 1770. Cerkev izvira iz 18. stoletja, zgraditi pa jo je dal grof Anton Gaisruck, ki ima v njej tudi svoj grb, namenjena pa je bila delavcem steklarne, kar lahko razberemo tudi iz latinskega besedila na marmorni plošči na zunanji steni cerkve (Stopar 1978). V cerkvi so bili trije napisy z grbi (eden ni več viden). Vsi imajo letnico 1754, v katerem je bila cerkev posvečena. V zvoniku sta dva zvonova; večji iz leta 1923 in manjši iz leta, v katerem je bila cerkev posvečena. Freske štajerskega baročnega slikarja Antona Lerchingerja so nastale kmalu po izgradnji in prikazujejo zavetnika cerkve sv. Florijana, čigar življenje je prikazano v kupoli ladje v štirih freskah (Florijan v ječi,

mučenje in prebadanje z vilami, prizor utopitve z mlinskim kamnom, mrtvi Florijan, ki ga straži orel) (Stopar 1978). Na oltarju je freska zavetnika Florjana, ki izliva vodo po goreči strehi. Ob njem so upodobljeni še drugi svetniki in cerkveni učitelji. Danes je cerkev zasebna lastnina domačije Lipl (Stopar 1978).

2.7.7 Glažuta v Svetlem Dolu

Kolar v knjigi *Pod varstvom Marije Snežne in svetega Lovrenca* (2003) razlaga, da je v Svetlem Dolu na domačiji, ki jo domačini imenujejo »pri Lipl«, stala steklarna ali glažuta. Današnji lastniki pravijo, da naj bi bili na njihovi njivi še temelji stare glažute. Steklarna je obratovala dobrih 20 let, postavljena pa naj bi bila istega leta kot kapela sv. Florijana, tj. leta 1753 (Kolar 2003).

O obstoju steklarne pa priča tudi v latinščini napisana spominska plošča, ki jo najdemo na zasebni cerkvici Sv. Florjana, ki stoji ob domačiji. »Postoj popotnik, ustavi svoj korak! Čemu se čudiš? Toda ne boj se! Prišel si med Kiklope, ki ne izdelujejo bliskov, ampak v ognju izdelujejo steklo. Stopi bliže in občuduj neverjetno hitrost in spretnost delavcev. /.../« (Kolar 2003, str. 93).

2.7.8 Cerkev sv. Križa na Svetini

Cerkev leži v Svetini jugovzhodno od cerkve Marije Snežne. Kolar (2003) trdi, da naj bi bil začetek stavbe današnje cerkve iz časa okoli leta 1500. Od leta 1870, do katerega je bila posvečena sv. Ani, ima oltar sv. Križa. Rezbarsko narejen kip Svete trojice, poimenovan tudi Prestol Milosti iz 17. stol. hrani Pokrajinski muzej Maribor. Cerkev ima tudi sodobne orgle (Kolar 2003).

Zaradi požara (leta 1714) in drugih nesreč so morali cerkev večkrat obnoviti in med zadnjim prenavljanjem zidov so ponovno odprli freske, ki naj bi bile iz časa pred letom 1500 in imajo pomembno zgodovinsko vrednost (Kolar 2003).

Cerkovnik v članku *Križani v kapeli sv. Križa na Svetini* (2008) razlaga, da je leta 1923 akademik France Stele na cerkvenem podstrešju odkril močno poškodovan križ. V njem je prepoznal visoko zgodovinsko in umetniško vrednost, dosegel njegovo strokovno obnovitev in vrnitev na glavni oltar, kjer je še danes. Akademik F. Stele je svetinski križ vključil v svoje najbolj znano strokovno delo *Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih*. Križani na Svetini je eden redkih primerov umetniške srednjeveške plastike na Slovenskem, ki je povezan z

mojstrom Bolfangom, ki je avtor znamenitih srednjeveških fresk v Crngrobu pri Škofji Loki. Domnevajo, da je bilo delo naročeno za Marijino cerkev od kranjskega deželnega glavarja in skrbnika celjske dediščine Andreja Hohenwartera (Cerkovnik 2008).

2.7.9 Cerkev Marije Snežne na Svetini

Cerkev leži približno 680 metrov nad morjem in ima zelo bogato zgodovino. Po mnenju Janeza Vajkarda Valvasorja naj bi cerkev postavil celjski grof Friderik. To je potrdil tudi Jože Maček (2005), ki je odkril, da je bila cerkev na Svetini postavljena leta 1437, torej 20 let pred propadom celjskih grofov. Postavljen je bil samo prezbiterij, ki so mu po turškem napadu leta 1487, ko so cerkev požgali in onečastili Turki, prizidali pa so zvonik, ki ima strelne line (Stopar 1978). To je najbrž zasluga Andreja Hohenwartera, ki je bil cesarski skrbnik dediščine po izumrtju celjskih grofov. Hohenwartera so leta 1475 zajeli Turki. Iz ujetništva so ga odkupili za 6000 florintov, zato se domneva, da je skrbel za Marijino cerkev v zahvalo za rešitev. Domneva se, da je bil tudi naročnik notranje gorske opreme v cerkvi (Stopar 1978).

Cerkev je znova pogorela leta 1714 v požaru, ki je uničil celotno vas (Kolar 2003). Ostalo je le golo zidovje brez strehe in opreme. Po požaru so stavbo najprej obnovili v baročnem stilu in vanjo namestili baročno opremo. V prvi svetovni vojni so vojaške oblasti zaplenile vse bronaste zvonove na Svetini, saj so iz njih izdelovali orožje (Kolar 2003). V letih po drugi svetovni vojni je zaradi odklonilnega odnosa politike do verskih objektov svetinski cerkvi grozila nevarnost propadanja. Temeljita obnova se je ponovno začela leta 1970 na pobudo domačinov in pod vodstvom Celjskega varstva za spomeniško varstvo (Kolar 2003). Cerkev so obnovili v prvotnem gotskem stilu. Pri obnovi so na stropu odkrili prvotne gotske freske (Kolar 2003). Osrednji lik je Kristus, ki je obdan z mandorlo – rožnim vencem, kar je edini takšen znani motiv na Slovenskem (Stopar 1978). Na stropu se gorska rebra zaključujejo s sklepniki, ki pa še niso dokončno raziskani. Na njih je več obrazov, ki najbrž predstavljajo takratne darovalce. Eden od sklepnikov predstavlja grb Andreja Hohenwartera (Kolar 2003). V Celjskem pokrajinskem muzeju hranijo sklepnik s tremi celjskimi zvezdami, ki je iz cerkve na Svetini. Osrednja podoba baročnega oltarja je kip Marije z Detetom, izdelan v poznogotskem slogu. Ostale plastike predstavljajo Marijine starše, tj. Joahima in Ano, angele in kralja Henrika (Kolar 2003).

Svetina je tudi romarsko središče, zato se vsako prvo nedeljo v avgustu, na praznik Marije Snežne, romarji odpravijo proti cerkvi, kjer se romanje zaključi z mašo. Domačini to praznovanje imenujejo »šentoščeva nedelja«. To ime naj bi izhajalo iz imena slovanskega boga Svetovita, ki so ga častili v t. i. šentoščevih gajih (Petrič 1994).

2.7.9.1 Legende, povezane s Svetino

Med raziskovanjem na terenu smo v pogovoru z domačinom Francem Esihom in njegovo hčerjo Petro Esih Videc izvedeli več legend, povezanih s Svetino oz. cerkvijo Marije Snežne na Svetini. Določene legende smo odkrili tudi med raziskovanjem knjižnega gradiva v delu *Kratka zgodovina župnije sv. Rupert nad Laškimi ob njeni 250-letnici*, ki jo je napisal Jože Maček.

O zidavi Marijine cerkve

V potočku Odršne, ki izvira pod Svetino, so nekdanje vsako jutro v majhno vodno zajetje priplavale črnopikaste ribice, ki so nekaj časa plavale v tem zajetju, nato pa so se vrstile v notranjost hriba. Ribe so zidarji, ki so zidali cerkev, lovili in se z njimi hranili. Nekega dne pa so se zidarji prekršili in delali na Marijin praznik in ribice so za vedno izginile (Maček 2005).

O odpadanju ometa

Nemški mojster, ki naj bi vodil zidarska dela, cerkve nikakor ni uspel ometati, saj mu je omet sproti odpadal, še preden bi se uspel posušiti. Razjarjeni grof Friderik je dal ubogega mojstra zapreti v ječo. Ponoči pa se je obupanemu zidarju prikazala Marija in mu pojasnila, da želi sivkaste cerkvene stene, ki je Turki ne bi opazili. Mojster je svoje sanje takoj sporočil celjskemu grofu, ki je možaka nenudoma izpustil iz ječe. Svetinska cerkev pa je do današnjih dni ostala neometana (Maček 2005).

O nenadni megli

Svetinska neometana cerkev je sive barve, kar naj bi po legendi zahtevala Marija. Nekega dne, ko se je gosta siva megla vlekla čez hribe in doline, je mimo vasi prihrumela turška četa. Ustavili so se nad Svetino in zaman v megli iskali vas in cerkev. Njene neometane sive stene se niso videle iz megle in tako je vas s cerkvijo ostala varna (Maček 2005).

Legenda o Frideriku Celjskemu (po pripovedovanju Franca in Petre Esih)

Med prebivalci Svetine kroži legenda o celjskem grofu Frideriku, ki se je nekega dne izgubil med lovom po svetinskih gozdovih. Celjski so imeli na Svetini svojo lovsko pristavo. Nekega dne se je Friderik s svojimi hlapci odpravil na lov. Med zasledovanjem divjadi se je grof znašel

daleč stran od drugih. Med tavanjem po gozdovih se je nebo nad njim pooblačilo in razbesnela se je strašna nevihta. Po obupnem prizadevanju, da bi našel izhod iz gozda, je grof opazil, da se mrači. V velikem strahu, da bi moral prenočiti izgubljen in sam v gozdu, je prosil Marijo, naj mu pomaga in pokaže pot na varno. Obljubil je, da bo tam, kjer se bo pokazala svetloba, postavil cerkev njej v čast. Nenadoma je sredi teme, ki ga je obdajala, zagledal svetlo luč z domače pristave. Hvaležni Friderik je držal svojo obljubo in ukazal, da na Svetini postavijo cerkev.

Legenda o lipah (po pripovedovanju Franca in Petre Esih)

Ko so na Svetini postavili cerkev, so okoli zgradbe zasadili lipe, ki so hitro rastle in postale mogočna drevesa. Nekega dne so na Svetino prihrumeli Turki. Domačini so se ustrašili bližajoče nevarnosti in se skrili v cerkev. Eden od Turkov je zagledal, da se na lipi ob cerkvi rojijo čebele in si zaželele njihovega medu. Splezal je na drevo, toda čebele so se ujezile in spustile nad turške vojake. Močno so jih opikale in pognale v beg. Od takrat Turkov ni bilo več na Svetino.

Legenda o zakladu (po pripovedovanju Franca in Petre Esih)

Domačini se prav tako radi pohvalijo, da se pod najstarejšo lipo na Svetini, ki je razpredla svoje korenine na vse strani, skriva zaklad. Mogočno drevo ga varuje in do sedaj še nikomur ni uspelo do njega.

2.7.10 Dom na Svetini

V delu *Vrhovski Anzek: žlahtni ljudski godec in njegov rod* (2006) smo odkrili, da zgodovina tega sodobnega gostišča sega do leta 1938, ko je celjski Nmec Eugen Himmer kupil od domačina zemljo na vrhu Romanc, da bi tam zgradil imenitnejše gostišče za premožnejše Nemce. Med drugo svetovno vojno je Himmer aktivno ponemčeval prebivalstvo, čemur so se partizani uprli, ga usmrtili in dom požgali. Pogorišče je samevalo do leta 1950, ko ga je začela urejati Železarna Štore za lastne potrebe. Skromnejšo planinsko kočjo, znano pod imenom Svetinska kočja, je podjetje Hudournik porušilo in zgradilo sodoben hotel Almin dom, ki se ponaša s spominsko sobo popotnici Almi Karlin, ki počiva na bližnjem pokopališču (Krašovec 2006). Gostišče je leta 2014 prevzela občina in ga preimenovala v Dom na Svetini.

2.7.11 Anzekov pohod

Med brskanjem po občinskem časopisu smo našli staro vabilo na Anzekov pohod leta 2016. V članku Mojce Marot *Po poteh godbenika nad godbeniki* (2016) smo odkrili, da so se leta 2006 sorodniki že pokojnega godbenika odločili, da v Anzekov spomin organizirajo pohod po njegovih poteh. Ko so organizirali prvi Anzekov pohod, se ga je udeležilo komaj osem pohodnikov. Vsako naslednje leto je število udeležencev naraslo. Na jubilejnem desetem pohodu je bila rekordna udeležba – kar 173 pohodnikov (Marot 2016). Anzekov pohod sprva ni imel stalnega datuma, a so se ustanovitelji pohoda dogovorili z Občino Štore in s KS Svetina, da je pohod vsako prvo soboto v septembru v okviru praznika KS Svetina. Pohod poteka iz Laškega, mimo domačij in njegove rojstne hiše do njegovega groba (Marolt 2016). Z letaka, ki je že objavljen za leto 2017, je razvidno, da se udeleženci pohoda zberejo v cerkvi Marije Snežne, kjer duhovniki darujejo mašo v spomin na vse pokojne godbenike. Prireditev se zaključi s pogostitvijo in srečanjem vseh petih godb, v katerih je Anzek nastopal.

2.7.12 Znane osebe, povezane z občino Štore

Med raziskovanjem literature smo ugotovili, da se v knjižnih in spletnih virih pojavljajo znane osebe, o katerih na našem terenskem delu nismo opazili nobenega spominskega obeležja. Nanje so nas opozorili tudi nekateri krajani ter šolska knjižničarka.

Poleg Alme Karlin, ki ima na Domu na Svetini svojo spominsko sobo, smo odkrili, da so z občino Štore povezani še Miha Vizjak, Stanko Pirnat, Vladimir Pavšič – Matej Bor, Vrhovski Anzek in Ciril Pregelj, zato smo jih raziskali.

2.7.12.1 Vrhovski Anzek – ljudski godec

Njegovo življenje je raziskal Jože Krašovec in ga natančno popisal v knjigi *Vrhovski Anzek: žlahtni ljudski godec s Svetine in njegov rod* (2006). Vrhovski Anzek, kakor so domačini klicali Ivana Ulago, se je rodil leta 1910 očetu Janezu in materi Mariji (Krašovec 2006). Njegov oče je igral na trobento in nad glasbo navdušil svojega sina, ki se je že od malih nog učil igranja na klarinet. Poleg glasbe in številnih komičnih vložkov, s katerimi je zabaval na porokah, se je ukvarjal še s fotografijo (Krašovec 2006). Leta 1944 je bil Anzek vpoklican med partizane in postal del Kozjanskega odreda, katerega poveljnik je glasbenika dobro poznal in mu naročil, da ustanovi partizansko godbo na pihala. Pod njegovim vodstvom je godba postala znana, saj je z igranjem navdušila poveljnika Bračičeve brigade. Ta je Kozjanskemu odredu – v zameno za

godbo – podaril orožje, s čimer je Anzekova godba postala godba IV. divizije (Krašovec 2006). Anzek je zastonj poučeval glasbo in s prirejanjem ter skladanjem glasbe poskrbel za številčno godbo na Svetini. S svojimi otroki je igral še v laški godbi ter pomagal ustanoviti šentjursko godbo na pihala (Krašovec 2006). Po letu 1971 je prenehal z igranjem na zabavah, saj se mu je najmlajši sin smrtno ponesrečil, a je vendar ostal zvest pihalnim godbam (Krašovec 2006). Godbo na Svetini še danes vodi njegov sin Ivan, eden od njenih glasbenikov pa je Anzekov vnuk, Jan. Anzekovo vrednost so prepoznali pri Radiu Celje, kjer so ga – skupaj z godčevskimi tovariši – posneli za oddajo. Na Inštitutu za ljudsko glasbo v Ljubljani hranijo vrsto njegovih starih viž. Ivan Ulaga je umrl 20. januarja 1995 (Krašovec 2006).

2.7.12.2 Miha Vizjak – znan sadjar

O življenju Mihe Vizjaka smo izvedeli iz *Slovenskega biografskega leksikona*, ki pravi, da se je rodil 21. 9. 1814 na Pečovju v kmečko družino. Šolal se je na Teharju, po odsluženju vojaškega roka je prevzel domačijo. Bil je zelo znan sadjar, ljubezen do tega poklica pa je predal sinu, ki se je skupaj z očetom naročal cepiče plemenitih vrst, pri nas še do tedaj neznanih, iz drevesnice v Nemčiji. Zasadil je stotine mladih jablan, hrušk in češenj. Leta 1852 sta skupaj s sinom odprla prvo zasebno drevesnico v okolici Celja, ki je delovala še tudi po smrti Vizjakovega sina. S sadikami je pomagal kmetom in tudi veleposestnikom v širši okolici in se udeleževal raznih sadnih razstav tako v Celju kot tudi v Gradcu. Zanje je prejel dve srebrni in tri zlati kolajne. S svojimi sadjarskimi zaslugami si je prislužil s srebrnim križcem za zasluge s krono. Bil je tudi član narodne čitalnice v Celju. Umrl je leta 1892, na njegovo rojstno hišo pa so odkrili spominsko ploščo.

2.7.12.3 Stanko Pirnat – pevovodja in skladatelj

V *Slovenskem biografskem leksikonu* smo odkrili, da je bil Stanko Pirnat slovenski pravnik in skladatelj, ki se je rodil 7. junija 1859 v Štorah tovarniškemu uradniku Andreju Pirnatu. Čeprav se je sprva učil na domu, je kasneje šolo obiskoval v Štorah in Celju. Po opravljenih treh razredih gimnazije je odšel v Ljubljano in tam maturiral. Ko je odslužil vojaški rok, je študiral pravo na Dunaju. Kot notarski kandidat in kasneje kot notar je služboval v Ormožu, na Ptuj, v Ljubljani, Kranju in Brežicah, Stični in nazadnje v Mokronogu, kjer je leta 1899 umrl za črevesnimi čiri. Že iz šolskih klopi se je ukvarjal z glasbo, saj je prepeval v pevskih zborih, kasneje pa je bil soustanovitelj Slovenskega pevskega društva in mu bil pevovodja. Skladati je

začel leta 1893. Njegova najbolj znana dela so *Pomlad in jesen*, *Žalost*, *Vzpomladna pesem*, *Naša zvezda* ter *Bog je moj ščit*.

2.7.12.4 Ciril Pregelj – vsestranski glasbenik in pesnik

Slovenski biografski leksikon pravi, da se je Ciril Pregelj rodil 24. 2. 1887 v Olševku pri Šenčurju kot sin učitelja in organista. Obiskoval je šolo v Kompolah oz. šolo pri Sv. Lovrencu pod Prežinom pri Celju, kot so jo imenovali takrat. Nato je obiskoval meščansko šolo v Celju in se zaposlil kot učitelj v Dobrni na Libojah, v Petrovčah, na Ljubečni, kasneje pa tudi na celjski gimnaziji, kjer je poučeval glasbo. V šolskem letu 1912/13 se je vpisal na dunajsko akademijo za glasbo in igralsko umetnost. Sodeloval je z različnimi skladatelji, med njimi tudi s Slavkom Ostrcem. Zasebno je poučeval tudi klavir, teorijo, harmonijo, mladinsko petje, oblikoslovje in glasbeno zgodovino. Vodil je tudi razne pevske zборе, reorganiziral je Celjsko pevsko društvo, nastopal je tudi kot kapelnik ter se udeleževal kot glasbeni poročevalec in predavatelj. Izdal je tudi več pesniških zbirk, ki so vsebovale njegove avtorske skladbe, ljudske pesmi in napeve drugih skladateljev. Kasneje je odšel v Gradec in do leta 1945 poučeval na osnovni šoli. Umrli je leta 1966.

2.7.12.5 Vladimir Pavšič oz. Matej Bor – pesnik

Znani pesnik Matej Bor je svoja šolska leta preživel v Štorah. Vladimir Pavšič, kot je pesnikovo rojstno ime, se je rodil 14. 4. 1913 na Primorskem, blizu Nove Gorice (Žebovec 2006). Dve leti po njegovem rojstvu se je družina preselila v Štore, kjer je obiskoval osnovno šolo. Šolanje je nadaljeval na celjski gimnaziji, študiral pa je v Ljubljani (Žebovec 2006). Po poklicu pa ni bil samo pesnik, ampak je pisal tudi gledališko, filmsko in televizijsko dramatiko. Tu je gotovo najbolj znan, saj je napisal scenarij za filmsko komedijo *Vesna* (Žebovec 2006). V *Sto slovenskih pesnikov* smo odkrili, da je ustvarjal tudi romane in novele, gledališke kritike, eseje, epigrame ter poezijo za otroke. Med drugim se je ukvarjal tudi z dešifriranjem etruščanskega jezika. Njegova najbolj znana dela so *Sto manj en epigram* (1985), *Sola noči* (1971), *Jernov rokopis ali Martinova senca* (1993), *Palčki – pihalčki* (1991) in *Zvezde so večne* (1971) (Žebovec 2006). Umrli je 29. septembra 1993 v Ljubljani (Žebovec 2006).

2.7.13 Lovski dom Bojansko – Vrnučev dom

Na terenskem raziskovanju smo odkrili lovski dom, ki se je imenoval po narodnem junaku Franju Vrunču. Vrunčev dom so v 60. letih prejšnjega stoletja zgradili delavci štorske železarne in člani Zveze borcev NOB (*Turistično društvo Štore*). Odprt je bil leta 1962 (Vrunčev dom na Svetini). Zdaj pa zanj skrbi Lovska družina Bojansko Štore, ki ga je že pred leti odkupila in obnovila. Zdaj je priljubljena izletniška točka, saj leži nad hribovsko vasico Svetino, ki jo je Turistična zveza Slovenije večkrat razglasila za najlepšo hribovsko vasico s pečatom gostoljubnosti, in ima razgled na Celje, Pohorje in Savinjsko hribovje (*Vrunčev dom na Svetini*).

2.7.14 Kolesarstvo – Pot Alme Karlin

Na terenskem raziskovanju smo srečali številne kolesarje. Med iskanjem po spletu smo odkrili, da čez občino Štore delno pelje zahtevna kolesarska pot, ki ima ime Pot Alme Karlin. Začne se v Celju, vodi mimo Skalne poti, Pečovnika, na Celjsko kočo, mimo Svetine, Šentjanža nad Štorami, čez Teharje in nazaj v Celje. Obsega 25,3 km. Na njej mora kolesar premagati skupno 595 m višinske razlike, zato ni čudno, da je ocenjena s težavnostjo 5/5 (*Dežela Celjska*).

2.7.15 Poti po Štorah

Na spletni strani *Po Štorah* piše, da je bila leta 2012 v Občini Štore otvoritev osmih športno-rekreacijskih poti, ki nosijo skupno ime Po Štorah. Vsaka od osmih poti je različne dolžine in zahtevnosti, zato so idealne tako za dobro pripravljene rekreativce, sprehajalce, družine, starejše ali najmlajše. Poti Po Štorah so označene s skupno 53 usmerjevalnimi tablami, prav tako pa je poskrbljeno za počitek. Vsi, ki si želijo več informacij, si lahko pomagajo z višinskim diagramom, označbami na zemljevidu in opisom vsake od osmih poti.

2.7.16 Kozolec toplar

Spletna stran *Kozolec* pravi, da je bil turistični objekt, kozolec Pečovje – Laška vas, postavljen v letu 2014. Idejo o postavitvi kozolca je spremljala želja ponuditi prostor za prodajo lokalnih produktov in spodbuditi k ohranjanju kulturne dediščine (*Kozolec*).

2.7.17 Barbarin pohod

Sv. Barbara je zavetnica rudarjev in prav njej je posvečen pohod, ki ga organizira ŠD Rudar Pečovje vsako prvo soboto v decembru. Pohod je znan vsem članom Planinske zveze Slovenije, saj je pohod tudi oglaševan v njihovem Planinskem koledarju (*Planinska zveza Slovenije*).

Spletna stran Športno kulturnega društva Pečovje pravi, da se pohodniki zberejo med 8. in 10. uro na igrišču na Pečovju in se že začnejo pripravljati na približno 19 km dolgo pot. Pot vodi iz Pečovja, preko Marije na Svetino, čez Kanjuce, Šentrupert, Mačkovec in do končne točke v Trobnem dolu. Celotna pot je odlično označena s tablami, na posameznih mestih pa se dobijo tudi kontrolni žigi, ki potrjujejo udeležbo na pohodu. To je npr. na Svetini, na Pečovju in na cilju v Trobnem dolu. Vsi tisti, ki se pohoda udeležijo že deseto leto, pa je vedno pripravljena nagrada. Vsako leto je poskrbljeno tudi za hrano in pijačo tako na poti tako tudi na vmesnih postojankah. Pohoda se vsako leto udeležijo pohodniki iz cele Slovenije, otroci iz Osnovne šole Štore, podružnice Kompole ter Osnovne šole Frana Kranjca Celje (*Občina Štore*).

2.7.18 Železarski muzej Štore

Železarski muzej Štore stoji sicer na Teharjah, tj. v sosednji občini Celje, a predstavlja zgodovino občine Štore od druge polovice 19. stoletja pa vse do danes. Na spletni strani Železarskega muzeja Štore izvemo, da si v njem lahko ogledamo stalno razstavo o železarstvu in rudarstvu. Med raznolikimi zgodovinskimi dokazi lahko vidimo stare dokumente, fotografije, načrte, razglednice in razna orodja, ki so jih uporabljali železarji.

2.7.19 Turistične kmetije v občini Štore

Na spletni strani Občine Štore smo odkrili, da so v občini Štore poleg turistične kmetije Pri starem mlinu še Vinogradništvo Glavač, v katerem lahko najdemo približno 5000 trt, med katerimi odkrijemo sedmih različnih vrst in lahko vidimo lahko tudi več kot 200 let staro vinsko klet, Kmetija Kroflič, ki se ukvarja predvsem s pridelavo jabolk, in Kmetija Žmahar, ki se ukvarja predvsem s pridelavo različnih vrst zelenjave, ki jo imajo za prodajo.

2.7.20 Društva

V občini Štore deluje veliko društev, ki prispevajo k pestremu športnemu in kulturnemu dogajanju. Zabeležene so na njihovi spletni strani. Med najštevilčnejša društva spadajo: Športno društvo Kovinar Štore, Športno društvo Kompole, Športno društvo Laška vas 78, Konjeniško društvo Štore, Turistično društvo Štore, Pihalna godba na Svetini, Pihalni orkester štorskih

železarjev, Ribiška družina Voglajna, Društvo vinogradnikov in kletarjev "Polič" Štore, Prostovoljno gasilsko društvo Štore, Prostovoljno gasilsko društvo Prožinska vas, KUD folklorna skupina Kompole in LPZ Štore.

2.7.20.1 Turistično društvo Štore

Turistično društvo Štore na svoji spletni strani omenja, da je nastalo leta 1996, prej pa je bilo področje občine Štore pod okrilje Turističnega društva Celje. V društvu deluje približno 50 članov. Njihov namen je, da pospešijo razvoj turističnih dejavnosti in olepšajo blede podobo kraja ter obudijo delovanje ostalih društev. Sodelujejo tudi z drugimi društvi in osnovno šolo ter vrtcem v Štorah. V društvu deluje tudi študijska skupina in skupina žonglerjev in bruhalcev ognja Magic Fire. Plod njihovega dela je turistična pot 24000 korakov, ki popotnike pelje skozi največje znamenitosti Občine Štore.

2.7.20.2 Pihalna godba na Svetini

Krašovec v knjigi *Vrhovski Anzek: žlahtni ljudski godec in njegov rod s Svetine* pravi, da začetki godbe segajo v leto 1897, ko je godba štela nekaj več kot 10 članov, ki so se začeli zbirati ob dedku današnjega kapelnika, Ivana Ulage. Pred drugo svetovno vojno je godba štela že 23 članov. Več deset let je godbo vodil ustanoviteljev sin, po domače Vrhovski Anzek, ki je sodeloval pri različnih godbah na pihala in postal znan ljudski godec, po katerem je danes poimenovana pohodniška pot. Za njim pa je godbo dobil v vodstvo njegov sin Ivan Ulaga, ki ohranja tradicijo in k sodelovanju spodbuja nove člane (Krašovec 2006).

Pihalna godba na Svetini, ki sodeluje na različnih slavnih v bližnji in daljni okolici, ima vsako leto konec decembra tradicionalni koncert z gosti, ki je vedno številčno obiskan, ob stoletnici organiziranega delovanja pa so imeli godbeniki prireditev s priložnostnim koncertom, za katero so prejeli najvišje odlikovanje Škofije Maribor, medaljo Mariborske škofije z reliefno podobo blaženega Antona Martina Slomška (Kolar 2003).

2.7.20.3 Pihalni orkester štorovskih železarjev

Pihalni orkester na svoji spletni strani pojasnjuje, da je že od samega začetka zelo povezan z Železarno Štore. Iz zapisov iz Bratovske skladnice Berg und Hüttenwerk Štore iz leta 1895 (*Pihalni orkester štorovskih železarjev*), lahko sklepamo, da orkester obstaja že kar precej prek

100 let. Leta 1950 je godba pridobila nove prostore, vodenje pa je prevzel Štefan Vodišek. Godba se je uveljavila tudi zunaj občine in sodelovala na različnih prireditvah po vsej Sloveniji, igrala je na vseh prireditvah Železarne Štore, in tekmah nogometne ekipe Kovinar. Leta 1956 je vodenje prevzel Franc Berghaus (*Pihalni orkester štorovskih železarjev*). Takrat je v godbo pristopilo veliko mladih fantov. Nekateri od njih aktivno sodelujejo še danes. Z raznimi samostojnimi koncerti se je godba uveljavila in postala znana daleč izven domačega kraja (*Pihalni orkester štorovskih železarjev*).

2.7.21 Obrtništvo

Z raziskovanjem literature smo odkrili, da v občini obstaja več obrti, ki so se ohranile iz starih časov. Med njimi izstopajo lončarstvo (Buser), oglarstvo (Jelenc) in pletenje vencev.

2.7.21.1 Lončarstvo Buser

Na spletni strani Lončarstva Buser piše, da v Prožinski vasi že od leta 1790 deluje lončarstvo Buser, ki ima certifikat Rokodelskega združenja Art&Craft Slovenije. Nadaljujejo družinsko tradicijo izdelovanja lončarskih izdelkov po naročilu, a jih je mogoče tudi kupiti. Njihovi izdelki so ročno izdelani iz domače gline, namenjeni predvsem uporabi v gospodinjstvu. Med drugim izdelujejo tudi plošče za kmečke peči in kamine. Leta 1986 je lončarstvo prejelo naziv Mojster domače obrti, leta 1999 pa je njihovo vrednost prepoznala tudi občina, saj so prejeli zlati grb Občine Štore za ohranjanje kulturne dediščine.

2.7.21.2 Oglarstvo pri Jelencu

Oglarstvo pri Jelencu je del poti 23 000 korakov, zato je v zloženki, ki jo je izdalo Turistično društvo Štore, pojasnjeno, da so se pri Jelencu začeli ukvarjati z oglarstvom leta 1950. Les listavcev (najboljši je bukov ali gabrov les) zložijo v kopo, jo prekrijejo z listjem ter zemljo, na vrhu pa zakurijo ter žerjavico prekrijejo. V kopi zaradi nizke vrednosti kisika ne pride do gorenja, ampak les samo tli in se počasi spreminja v oglje. Ko se ta proces zaključi pri tleh kope, pravimo, da je kopa dogorela. Takrat kopo razdrejo, žareče oglje pa pogasijo s kratkotrajno potopitvijo v vodo. Tako pogašeno oglje so včasih uporabljali predvsem v kovaštvu, danes pa za žare in filtre. Jelenčevo oglje so nekoč v lesenih zabojih z vprežno živino pripeljali v Štore. Tu so oglje naložili na vagone in ga odpeljali. Tradicija oglarjenja pri Jelencu se je deloma ohranila tudi do danes. Oglarska bajta, kot se ji pravi, pa je mali muzej, v katerem

je prikazan takratni način življenja in dela oglarjev. Tu so razstavljeni tudi orodja, ki so jih oglarji uporabljali.

2.7.21.3 Pletenje vencev

Med terenskim delom so nam domačini zaupali, da so se na številnih domačijah na Svetini in v Kompolah ohranile spretnosti izdelovanja vencev, s katerimi so bogato okrašene cerkve in mlaji. Domačini se zberejo pred pomembnimi prazniki (predvsem ob prazniku Marije Snežne) in izdelajo več deset metrov dolge vence iz zelenja, ki jih lahko obiskovalci še občudujejo več mesecev.

3 ZAKLJUČEK

Ob zaključku terenskega raziskovanja in pregleda literature smo najprej preverili, ali so se naše hipoteze potrdile ali ne.

Naša prva hipoteza je bila, da ima občina Štore največ turistične ponudbe v zaledju občine na območju Svetine. Hipoteza se je samo delno potrdila. Svetina z okoliškimi zaselki ima res zanimivo arhitekturo, pestro zgodovino in lepo naravno okolje z možnostmi pohodništva in kolesarstva ter romarskega turizma, a smo odkrili, da ima tudi kraj Štore z okolico zanimive turistične točke, ki pa še niso turistično privlačne in javno znane. Malo obiskovalcev smo srečali v Železarskem muzeju na Teharjih, prav tako na šolskem vrtu propada parna lokomotiva, premalo je izkoriščen prostor pod kozolcem toplarjem, pohodniške poti Po Štorah pa bi morale biti spodbujene z večjimi športno-turističnimi akcijami.

Druga hipoteza, da so v občini še neizkoriščene možnosti za razvoj turizma se je v celoti potrdila. Dokaz za to hipotezo najdemo v dejstvu, da se niti avtorji te raziskovalne naloge niti naši starši nismo zavedali, koliko potenciala ima naša občina. Neizkoriščene možnosti vidimo marsikje:

- parna lokomotiva bi lahko bila del urejenega parka pred šolo, ki bi opremljen s tablami, igrali, klopmi, da bi bil privlačen tudi mladim;
- občina ima veliko partizanskih obeležji iz 2. svetovne vojne, ki bi jih lahko povezali med seboj v posebno pohodniško pot in tako tudi mlade seznanili s pomembnostjo partizanskega boja;
- povsod smo pogrešali turistične table (deloma tudi dvojezične), ki bi obiskovalce podrobneje seznanile z zgodovino, s posameznimi objekti in z naravnimi posebnostmi;
- na Domu na Svetini je siromašna gostinska ponudba za nenapovedanega obiskovalca;
- Almini dnevi bi lahko imeli vsebine, povezane z osebo, po kateri je praznovanje poimenovano (npr. več potopisnih predavanj, tuja kulinarika, razstave, šolske kolonije ...);
- morali bi urediti spominsko sobo Vrhovskega Anzeka;
- v vasi Svetina je zapuščen bife, ki ima dotrajano ograjo in poškodovan zunanji hodnik, zaradi česar obiskovalec vasi ne more niti na stranišče, kaj šele da bi se lahko vsaj odžejal;
- cerkve so povsod zaklenjene, zato pogrešamo informacijo, na koga naj se obiskovalec obrne, če si želi ogledati notranjost cerkva;

- ugotovili smo, da je ne obstaja pisno gradivo za vse legende, povezane s Svetino
- cesta na Svetino je na določenih mestih potrebna obnove, saj je asfaltna površina močno poškodovana in celo nevarna za kolesarje;
- opazili smo več poškodovanih in dotrajanih avtobusnih postajališč (npr. Kompole, Laška vas, Zgornji Šentjanž itd.), ki kažejo grdo podobo občine;
- povsod (še posebno na Svetini) smo pogrešali možnost nakupa spominkov, lepih razglednic, zloženk in različnih drobnarij, povezanih s krajem in z njegovo zgodovino itd.
- primanjkuje celoviti pregled turistične ponudbe v občini, saj so informacije o dogodkih, pohodih, znamenitostih in prireditvah razdrobljene na različnih spletnih straneh.

V ta namen smo avtorji raziskovalne naloge napravili avtorsko spletno stran z naslovom Turizem v Štorah, na kateri smo združili vse, kar se nam je odkrilo med terenskim raziskovanjem in brskanjem po literaturi. Spletna stran, v kateri so vključene vse fotografije, ki smo jih fotografirali sami, je dostopna na naslovu <http://turizem-store.splet.arnes.si/>.

Naša tretja hipoteza, da v občini ne bomo odkrili pomanjkljivosti, ki škodijo turističnemu razvoju, se ni potrdila, saj smo opazili več nerešenih problemov (npr. dotrajano cestišče, poškodovane avtobusne postaje, zaprti lokali, pomanjkanje možnosti nakupa spominkov itd.).

Kljub želji, da bi glavnino našega dela predstavljalo terensko raziskovanje, tega nismo mogli uresničiti zaradi omejenih časovnih in prevoznih možnosti. Bolj ko smo se poglobljali v raziskovalno nalogo, več neznanega se je odpiralo. Tako smo npr. šele ob zaključevanju naloge ugotovili, da obstaja pohodniška pot iz smeri Svetine na Resevno, možnost kolesarjenja v smeri Šentruperta in Laškega, neobiskani partizanski spomeniki na področju Javornika, trimetrski slap v smeri Tisovce itd.

Predlagamo Turističnemu društvu Štore in Občini Štore, da poveže turistično ponudbo Štor na danih možnostih, ki smo jih nakazali v tej nalogi. Zaradi majhnosti občine bi se bilo potrebno povezati s turistično ponudbo sosednjih občin (Celje, Laško, Šentjur). Dober vzgled sodelovanja občin je Anzekov pohod, kjer se sosednje občine povežejo in skupaj organizirajo pohod in zaključno prireditev.

4 VIRI IN LITERATURA

Cerkovnik, G. (2008). Križani v kapeli sv. Križa na Svetini. v: *Zbornik za umetnostno zgodovino*, str. 184–206.

Dežela Celjska: mavrica *doživetji*. Dostopno na <https://www.dezela-celjska.si/sl/node/258/58> (pridobljeno 4. 3. 2017).

Jakič, I. (1999). *Vsi slovenski gradovi: leksikon slovenske grajske zapuščine*. Ljubljana: Geografski inštitut ZRC SAZU in DZS.

Kolar, B. (2003). *Pod varstvom Marije Snežne in svetega Lovrenca*. Kompole: Župnijski urad sv. Lovrenca in Svetine.

Kozolec. Dostopno na www.store.si/kozolec/index.htm (pridobljeno 1. 3. 2017).

Krašovec, J. (2006). *Vrhovski Anzek: žlahtni ljudski godec in njegov rod*. Velenje: Pozoj.

Maček, J. (2005). *Kratka zgodovina župnije Sv. Rupert nad Laškimi ob njeni 250-letnici*. Šentrupert: Dravska tiskarna.

Marot, M. (2016). Po poteh godbenika nad godbeniki. *Slovenske novice*. Dostopno na <http://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/po-poteh-godbenika-nad-godbeniki> (pridobljeno 5. 3. 2017).

Občina Štore. Dostopno na: <http://www.store.si/vsebina.asp?id=15> (pridobljeno 27. 2. 2017).

Petrič, F. (1994). *Duša le pojdi z mano: Božje poti na Slovenskem I*. Ljubljana: Družina.

Pihalni orkester Štorovskih železarjev. Dostopno na <http://www.publishwall.si/po.storskih.zelezarjev> (pridobljeno 27. 2. 2017).

Po Štorah. Dostopno na http://www.store.si/po_storah/. (pridobljeno 24. 2. 2017).

Register nepremičnin RS. Dostopno na <http://rkd.situla.org/> (pridobljeno 26. 2. 2017).

Razvoj Železarne Štore in njenih naslednic. 2001. Zbornik. Štore: Inexa.

Slovenski biografski leksikon. Dostopno na <http://www.slovenska-biografija.si/> (pridobljeno 1. 3. 2017).

Športno kulturno društvo Rudar Pečovje. Dostopno na http://www.skdrudarpecovje.si/opis_pohoda.php. (pridobljeno 24. 2. 2017).

Turistično društvo Štore. Dostopno na <http://www.vstolah.si/tematske-poti/pot-23-000-korakov/> (pridobljeno 5. 3. 2017).

Vrunčev dom na Svetini. Dostopno na http://www.hribi.net/gora/vruncev_dom_na_svetini/25/2338 (pridobljeno 5. 3. 2017).

Zadravec, F. in Grdina, I. (2004). *Sto slovenskih pesnikov*. Ljubljana: Prešernova družba.

Žebovec, M. (2006). *Slovenski književniki rojeni od leta 1900 do 1919*. Ljubljana: Karantanija.

Železarski muzej Štore. Dostopno na http://zelezarski-muzej.si/novo/?page_id=48 (pridobljeno 26. 2. 2017).

5 PRILOGE

1. priloga: Intervju z županom občine Štore, Miranom Jurkoškom

INTERVJU Z GOSPODOM ŽUPANOM, MIRANOM JURKOŠKOM

Če bi bili turist, kaj bi si najprej pogledali/obiskali, če bi prišli v Štore? Kaj Vas od sedanje turistične ponudbe najbolj pritegne?

Če bi bil turist bi si najprej ogledal železarno in njene proizvodne obrate. Potem bi po urejenih pohodnih poteh odšel na Svetino. Vas, ki jo krasi cerkev Marije Snežne, ponuja čudovite poglede na sosednje pokrajine, na hribčku pa Dom na Svetini vabi na kulinarična doživetja in počitek v neokrnjeni naravi. Obiskal bi lončarja in katero od naših kmetij, ki ponuja lokalno pridelano hrano ali vino. To pritegne tudi druge pohodnike in turiste.

Kje vidite Štore v prihodnosti, glede turizma?

Menim, da se bodo Štore v prihodnosti uvrstile med najboljše turistično prepoznavne destinacijske točke. Zgodovina našega železarskega kraja, bogata naravna in kulturna dediščina in pestra ponudba lokalnih ponudnikov in izletniško-turističnih kmetij omogočata dober razvoj turizma in prepoznavnost kraja. V Občini Štore vidimo veliko možnosti za razvoj, predvsem za pohodniški turizem, kolesarski turizem, ponudbo za avtodome, turizem na kmetijah...

Po čem bi morale biti Štore prepoznane v širši okolici?

Štore bi v širši okolici morale biti prepoznane po naravni in kulturni dediščini, predvsem pa po prijaznih in gostoljubnih ljudeh.

Kako dobro mislite, da prebivalci poznajo turistično ponudbo kraja?

Prebivalci dobro poznajo našo ponudbo, vendar se premalo zavedajo njenega pomena, predvsem naših naravnih in kulturnih vrednot in potenciala, ki ga le te nudijo.

Na katere turistične znamenitosti ste najbolj ponosni?

Najbolj sem ponosen na vse lokalne turistične ponudnike, ki s svojo dejavnostjo privabljajo ljudi v naše kraje in s tem širijo prepoznavnost kraja ne le v Sloveniji, temveč tudi v tujini. Ponosen sem tudi na uspešne podjetnike, ki se aktivno vključujejo v promocijo kraja, da je le

ta turistično bolj prepoznaven. Ponosen sem na Svetino, ki je bila kar dvakrat razglašena za najlepšo hribovsko vas in iz katere je prečudovit razgled daleč naokoli.

Kakšne so razvojne možnosti turizma za sam kraj in razvoj le-tega?

Razvojne možnosti turizma vidim predvsem v širši ponudbi namestitvenih kapacitet, glampingu (v smislu bivanja v stiku z naravo, aktiven oddih v naravi), ter urejeni športno-rekreacijski infrastrukturi.

Česa bi imeli več v Štorah od turistične ponudbe?

Lahko bi bilo več ponudnikov in posledično lokalne ponudbe, ampak moramo ceniti to kar imamo in spodbujati mlade, da se s svojim znanjem in idejami aktivno vključujejo v turizem in tako prispevajo k pestrosti lokalne ponudbe.

Katera turistična dejavnost je najmanj razvita v občini?

Najmanj razvita dejavnost je zdraviliški oz. wellness turizem.

Kaj bi lahko glede turizma še ponudili mladim?

Trudimo se, da bomo v prihodnosti lahko ponudili več kulturnega in športnega turizma, torej prireditev in družabnih dogodkov.

Kakšno vizijo za razvoj turizma ima Občina?

Vizija razvoja turizma v Štorah je predvsem ta, da gradimo na promociji lokalne ponudbe in aktivnostmi skupnega načrtovanja dogodkov (društva, gospodarstveniki, kmetije, mladi, drugi posamezniki ...) in tako privabljammo turiste in druge obiskovalce v Štore.

2. priloga: Intervju z gospo Mojco Korošec iz Turističnega društva Štore

**INTERVJU Z GOSPO MOJCO KOROŠEC IZ TURISTIČNEGA DRUŠTVA
ŠTORE**

Če bi bili turist, kaj bi si najprej pogledali/obiskali, če bi prišli v Štore? Kaj Vas od sedanje turistične ponudbe najbolj pritegne?

Vas Svetina (obe cerkvi, grob Alme Karlin, Pot 23000 korakov).

Po čem bi morale biti Štore prepoznane v širši okolici?

Kombinacija zelenega turizma (pohodniške poti, kolesarske poti), naravne dediščine (cerkve, spomeniki, znamenite hiše), industrijske dediščine (rudarstvo in železarstvo v Štorah) domače obrti in ponudbi lokalnih dobrot.

Kako dobro mislite, da prebivalci poznajo turistično ponudbo kraja?

Po mojem mnenju kar dobro, vsaj najbolj poznane destinacije.

Na katere turistične znamenitosti ste najbolj ponosni?

Odvisno od posameznika, meni osebno, grob Alme Karlin.

Kakšne so razvojne možnosti turizma za sam kraj in razvoj le-tega?

Potencial je velik, saj je turizem v Štorah »v povojih«.

Česa bi imeli več v Štorah od turistične ponudbe?

Turizem lahko prinese nova delovna mesta, več obiskovalcev pomeni večjo potrošnjo v gostinstvu, trgovini...boljšo infrastrukturo, več prireditvev – bolj živahen tempo življenja ...

Katera turistična dejavnost je najmanj razvita v občini?

Avtodomarski turizem.

Kaj bi lahko glede turizma še ponudili mladim?

Glasbene prireditve/hostle/možnosti za športanje ...

Kakšno vizijo ima za razvoj turizma Turistično društvo Štore?

TD Štore je društvo, ki se ukvarja predvsem s prireditvami za odrasle (Almini dnevi na Svetin, pohod po turistilni poti občine Štore, Božični dogodek v Laški vasi, potopisna predavanja) in za otroke (otroško pustno rajanje, noč čarovnic, Božičkovanje) in preko njih promoviramo Štore. Izdali smo več zloženek in razglednice Štor, se povezali z radijskimi postajami, smo aktivni na FB in tako promoviramo Štore. Rezultat dela v študijskem krožku je pot 23000 korakov – to je krožna etnološko - naravoslovna učna pot okoli Svetine, ki jo lahko vsakdo obiše. Trudimo se znotraj okvirov občine čim bolj popestriti dogajanje s prireditvami in navzven opevati lepote naših krajev. Vendar brez skupnega občinskega načrta kaj naj bi turistim pokazali in nudili in sredstev za realizacijo le-tega bomo še naprej turistom ponujali samo Svetino.